

מבקר המדינה

דין
וחשבון
שנתי
17

ירושלים, תשכ"ז - 1967

מבקר המדינה

דיון
וחשבון
שנתי
17

לשנת 1966 ולחשבונות של שנת הכספים 1965/66

ירושלים, תשכ"ז - 1967

דינים וחשבונות של מבקר המדינה, בשקפם את רבגוניות הפעילות הממשלתית, מקצת מהישגיה, וכמובן את הליקויים המתגלים בה כממצאי ביקורת, באים לעודד מעשי תיקון לסוגיהם. ישנם ממצאים שלגביהם די בתיקון הליקוי הבודד. יש שהצד השווה של ליקויים אופייניים מצביע על הצורך בטיפול בבעיות עקרוניות. קיימות אף תופעות, המחייבות עיון מחודש במערכת שלמה של סדרים בדרכי השלטון. לאלה שייכים הממצאים שהביקורת מעלה זה שנים, בדבר הטיפול בתקציב, ובעסקאות שהממשלה צד בהן.

האוצר פועל בשתי צורות עיקריות: גביית כספים והוצאתם על פי תקציב, וניהול הנכסים הפיסיים והמוניטריים של המדינה: כספים, נכסי דנידי ודלא נידי, זכויות והתחייבויות, ערבויות ועוד. הטיפול בענייני תקציב מוסדר לפרטי פרטים, והסמכויות מחולקות, לא רק בין גורמים ממשלתיים — המשרד הנוגע בדבר ואגף התקציבים באוצר — אלא בעיקר גם בין הממשלה המבצעת את התקציב ובין הכנסת המאשרת אותו ומפקחת על ביצועו. התקציב מיועד להיות תכנית פעולה כלכלית, פיסקאלית ומינהלית, המחייבת את הממשלה. בעיה היא, באיזו מידה ניתן כיום לכנסת לעמוד, הלכה למעשה, על משמעותו של התקציב, המוצג לפניה בפירוט ובליווי מידע רב, בשלבי האישור ולאחר הביצוע. לעניין זה נוגעים פרקים מספר בדו"ח.

סדרים קפדניים אינם קיימים לגבי הטיפול בנכסי המדינה האמורים. הסדר נוקשה אף אין לו מקום; דרושה גמישות מסוימת, כדי שהממשלה תוכל להגיב על מצבים שונים כנאמן טוב לניהול ענייני המדינה. אולם רב המרחק מזה ועד להעדר הגבלות, כמעט מוחלט, בקביעת היעדים והדרכים לשימוש בהון העצום המופקד בידי הממשלה. למעשה פועל האוצר, לגבי רוב סוגי הנכסים, הזכויות וההתחייבויות, במידה רבה על דעתו בלבד.

מזה שנים מצביעים ממצאי הביקורת על הצורך בתיקון יסודי, שיבטיח חלוקה סבירה של הסמכויות והאחריות בעניינים מרכזיים אלה. יש לפתח מערכת בלמים ואיזונים, בדרך של תיחום תפקידים בין רשויות השלטון, וכן בתוך הרשות המבצעת עצמה. יש להבטיח קיום הליכים נאותים בקבלת החלטות, ולדאוג שהשמירה עליהם תהיה בעלת משמעות ממשית. פעולות השלטון הולכות ונעשות מורכבות יותר ויותר, ובצד המינהל השוטף מתרבים המבצעים המיוחדים והעסקאות. אולם דפוסי הטיפול בהם בחלקם עוד לא הדביקו את ההווי והחשיבה של התקופה הנוכחית. התאמתם לצורכי ההווה, על העיון המקיף והמעמיק הכרוך בכך, תהווה תרומה חשובה ביותר של יוזמי התחיקה ועושיה, לשימוש חסכוני במשאבים, הנהגה יעילה של המשק, וקידומו של מינהל המדינה.

 י. א. נב

י. א. נבנצל
מבקר המדינה

ירושלים, כ"ז בשבט תשכ"ז
7 בפברואר 1967

תוכן העניינים

פעולות מבקר המדינה ומשרדו בתקופת הדין וחשבון

4	משרד מבקר המדינה	דיוני ועדת הכספים ומליאת הכנסת
5	פעולות הביקורת	3 בדו"חות מבקר המדינה . . . . .
6	טיפול בתלונות	מינוי מבקר המדינה לתקופת כהונה
6	המשרד בשיתוף הפעולה הבין-לאומי	4 נוספת . . . . .

ממצאי הביקורת

פרק ראשון — האוצר

משרד האוצר

10	תקציב לשנת הכספים 1965/66 וביצועו . . . . .
	דו"ח על מאזן זכויותיה והתחייבויותיה
31	של המדינה ליום 31.3.1966 . . . . .

החשב הכללי

62	הנפקה של אגרות חוב . . . . .
66	עסקאות האוצר עם "טפחות" . . . . .
69	חשבונות הסוכנות היהודית לא"י בספרי האוצר . . . . .
72	הפיקוח על מחסני הממשלה . . . . .
79	תיקון ליקויים . . . . .

נציבות שירות המדינה

82	יחידות ארגון ושיטות (או"ש) במשרדי הממשלה . . . . .
85	החברה למפעלי כלכלה ותרבות לעובדי המדינה בע"מ . . . . .
90	תיקון ליקויים . . . . .

מינהל הכנסות המדינה

91	המחשב בשירות מס הכנסה . . . . .
98	תעודות על מילוח חובה . . . . .
102	מס הכנסה — שומות בענף הבידור . . . . .
103	מס הכנסה — הסדרי תשלומים . . . . .
104	מכס — סדרי הביקורת של מטעני יצוא . . . . .
106	תחנת המכס באילת . . . . .
108	גביית מס קנייה על מכירת מוצרים בענף העץ . . . . .
109	מס רכוש על נכסים חקלאיים . . . . .
113	מס רכוש — ציוד ומלאי שהיקפם גדול . . . . .
117	תשלום פיצויי בצורת . . . . .
119	גביית מס שבה מקרקעין . . . . .
121	תיקון ליקויים . . . . .

נציגויות כלכליות בארצות הברית

124

המדפיס הממשלתי

130	דו"חות כספיים לשנת 1965/66 . . . . .
135	שירותי אספקה . . . . .

פרק שני — משרדי הממשלה

משרד ראש הממשלה

142 . . . . . מוזיאון ישראל

משרד הבריאות

145 . . . . . פיקוח על מוסדות חוץ
 149 . . . . . מחלקת הרוקחות
 151 . . . . . תחזוקת בתי חולים ממשלתיים
 154 . . . . . בית החולים לחולי נפש "שער מנשה"
 155 . . . . . לשכות בריאות
 157 . . . . . פיקוח על מכשירי קרינת טיפול רפואי
 159 . . . . . טיפול בתלונות אזרחים
 160 . . . . . תיקון ליקויים

משרד הדואר

164 . . . . . דו"חות כספיים לשנת 1965/66
 169 . . . . . שירותי טלקומוניקציה
 192 . . . . . תיקון ליקויים

משרד הדתות

195 . . . . . מענקים והלוואות למבנים למוסדות דת
 197 . . . . . שירותים דתיים למוסלמים
 198 . . . . . תיקון ליקויים

משרד החוץ

201 . . . . . נציגויות בארצות הברית
 205 . . . . . מסירת עבודות דפוס
 206 . . . . . תיקון ליקויים

משרד החינוך והתרבות

208 . . . . . בתי ספר מוכרים שאינם רשמיים
 211 . . . . . הלוואות למשתלמים בהוראה
 215 . . . . . מוסדות להשכלה גבוהה
 219 . . . . . תיקון ליקויים

משרד החקלאות

221 . . . . . אשראי להון חוזר למשק החקלאי
 224 . . . . . הקצבת גרעיני מספוא
 225 . . . . . תמיכות במחיר הבשר משחיטה מקומית
 228 . . . . . קליטת עודפי ענבים וייצור כוהל
 232 . . . . . היטלים על ירקות וקליטת עודפים
 235 . . . . . ייצור ושיווק של טבק גולמי
 239 . . . . . רכישת זיתים לכבישה בכפרי בני המיעוטים
 242 . . . . . המועצה לייצור ולשיווק כותנה בע"מ
 245 . . . . . תחנת הנסיונות האזורית בבית דגן
 248 . . . . . טיפול בתלונות
 249 . . . . . דגנים בנגב
 255 . . . . . החברה להדברת עשבי בר בע"מ
 260 . . . . . תיקון ליקויים

	משק המים
263	נציבות המים — פעולות לשימוש יעיל במים
265	נציבות המים — בית המלאכה המיכני של השירות ההידרולוגי
268	קרו האיוון לומי המים
276	מניעת זיהום מים
277	בטיחות במאגרי מים
278	מפעל המים הארצי
283	תיקון ליקויים

מינהל מקרקעי ישראל

284	דמי הסכמה
288	דמי הכרה שנתיים בשיכונים
290	רכיז קרקעות
291	ביצוע חוק רכישת מקרקעין
294	הטיפול בענייניהם של בדואים
296	מסירת עבודות
299	תיקון ליקויים

משרד המסחר והתעשייה

301	הטיפול בהתחייבויות יצוא
305	מרכז ההשקעות — מלוי תנאי יצוא
308	הסדרי אשראי בענף היילומים
313	סיוע למפעל לייבוש ירקות
321	רכישת מפעל לייצור סוכר
325	קרו גרוטאות
328	פעולות בתחום עידוד היצוא
331	טיב מוצרי מזון המיועדים ליצוא
334	מכון היצוא הישראלי
340	תיקון ליקויים

משרד המשטרה

	משרת ישראל
344	המחלקה לחקירות כלכליות
347	מתן תעודות יושר
348	טיפול בתלונות נגד המשטרה
351	העסקת שוטרים בפגרה בשכר
353	רכישת כלי רכב
354	תחזוקת כלי רכב
	שירות בתי הסוהר
357	בתי המלאכה
362	סדרי כיבוי אש
363	תיקון ליקויים

משרד המשפטים

367	אגף שומת מקרקעין
368	היחידה לעריכת רשומות
370	לשכת עורכי הדין

משרד הסעד

374	רשות חסות הנוער
377	פיקוח על מעונות לאי-ממשלתיים
378	מפעלי תסוקה לנוער
381	הקדשות תרומות ועזבונויות
383	תיקון ליקויים

משרד העבודה

385	פיקוח על העבודה
394	השתתפות בהוצאות אימון פועלים
396	שירות התעסוקה
	מחלקת עבודות ציבוריות
409	סלילת כבישים
421	תיקון ליקויים

משרד הפיתוח

423	המכון הגיאולוגי
431	הפיקוח על המכרות והמחצבות
434	התשלובת הכימית בערד

משרד הפנים

441	פיקוח על שירותי הכבאות
444	תיקון ליקויים

משרד השיכון

446	ההכנה והביצוע של תקציב משרד השיכון
460	דירות פנויות
462	העברת רכוש ל"עמידר" ואחרים
464	בנייה באמצעות חברת שיכון ציבורית
466	המלצות למתן הלוואות
468	הפקעת קרקעות וניצולם
470	תיקון ליקויים

משרד התחבורה

472	רישוי נהגים וכלי רכב
485	הפיקוח על ייצור חלקי חילוף למכוניות
489	הכשרת כוח אדם ימי
494	נמל תעופה לוד — חשבונות ופעולות עסקיות
498	תיקון ליקויים

משרד התיירות

500	המחלקה לפרסומים ויחסי ציבור
502	בית הספר המרכזי למלונאות

רכבת ישראל

509	התפתחות של רכבת ישראל
516	ניהול כוח אדם
526	תיקון ליקויים

פרק שלישי — מערכת הבטחון

משרד הבטחון

529	תקציב הבטחון
539	רכישת ציוד צבאי
540	רכישת טובין בדרך של משא ומתן
544	רכישת חלקי חילוף מעודפים
545	עבודות בנייה ביחידת סמך
547	רכישת בניין משרדים

549	הקמת מבנים למפעל . . . . .
549	בדיקות טיב בעבודות בנייה . . . . .
551	מכירת משאיות מעודפים . . . . .
553	שחרור מטעני יבוא . . . . .
555	הפצת פרסומי הממשלה . . . . .
558	הכשרת נהגים לצה"ל . . . . .
560	יציאת עובדים לחוץ לארץ . . . . .
561	הפרשה לקופת גמל . . . . .
562	המלצות להקצאת תחנות דלק . . . . .
564	מינהל ביחידת סמך . . . . .
570	תיקון ליקויים . . . . .

צבא הגנה לישראל

573	פיתוח כלי נשק . . . . .
574	בסיס החסנה . . . . .
575	החסנת תחמושת . . . . .
576	ציוד כיבוי אש . . . . .
577	גיוס רכב מילואים . . . . .
581	תחזוקת רכב ביחידות מילואים . . . . .
582	השירות בצה"ל . . . . .
584	בית סוהר ומחנה מעצר . . . . .
587	העסקת חיילים מחוץ למערך צה"ל . . . . .
589	העסקת עובדים אזרחיים בשעות נוספות . . . . .
589	תשלום לזכאים וגביית חובות . . . . .
591	גיפוק שוברי נסיעה . . . . .
592	בחינת עבודות תיקון ושיפוץ . . . . .
593	תיקון ליקויים . . . . .

התעשייה הצבאית

596	המאזן . . . . .
597	עסקת חליפין . . . . .

התעשייה האווירית

598	התפתחות המפעל . . . . .
599	המאזן וחשבון רווח והפסד . . . . .
600	התוצאות הכספיות . . . . .
604	חשבונות חייבים . . . . .
605	השקעה באורלייט — חברה להנדסה בע"מ . . . . .
606	עבודות שיפוץ ושינויים במטוסים . . . . .

610 . . . . . בית הספר לקציני ים עכו

616 . . . . . שירות בטחון כללי

616 . . . . . המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים

פרק רביעי — מוסדות המדינה

בנק ישראל

619	מאזן בנק ישראל וחשבון רווח והפסד . . . . .
628	הטבעת מעות (מטבעות קטנים) . . . . .
628	תיקון ליקויים . . . . .

המוסד לביטוח לאומי

630	התפתחות המוסד בשנת 1965/66
640	דינים וחשבונות כספיים
649	חקיקה
650	תיקון ליקויים

רשות הנמלים

651	דו"חות כספיים לשנת 1965/66
663	הטבות לעובדי הרשות
670	החדלת נמלי תל אביב-יפו
673	נמל אילת
678	תיקון ליקויים

רשות השידור

685

פרק חמישי — הרשויות המקומיות

699	ביקורת המדינה ברשויות המקומיות
700	ממצאים בעלי משמעות עקרונית בדו"חות על הרשויות המקומיות
704	מס השבחה
706	שירותי הג"א ברשויות המקומיות
708	הקמת מיתקנים לספורט ברשויות מקומיות
709	סילוק אשפה
711	פיקוח על חופי רחצה

פרק שישי — איגודים

717	ביקורת המדינה באיגודים
718	השקעות המדינה באיגודים
719	ממצאים בעלי משמעות עקרונית בדו"חות על איגודים

*

הצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח השנתי 16 של מבקר המדינה

729	כפי שאושרו על ידי מליאת הכנסת
-----	-------------------------------

ביצוע הצעותיה של ועדת הכספים לדו"חות השנתיים של

735	מבקר המדינה כפי שאושרו על ידי מליאת הכנסת
-----	---

*

737	חוק מבקר המדינה
-----	-----------------

*

מפתח עניינים

— פירוט פעולות הביקורת בכל גוף מבוקר ניתן בראש הממצאים הנוגעים אליו —

**פעולות מבקר המדינה ומשרדו
בתקופת הדין וחשבון**

משרד מבקר המדינה בתקופת הדין וחשבונו

דין וחשבונו שנתי זה מסכם את פעולות מבקר המדינה ומשרדו בשנת 1966 ואת תוצאות הביקורת במשרדי הממשלה, במפעלי המדינה ובמוסדותיה, לרבות ביקורת החשבונות לשנת הכספים 1965/66.

מבקר המדינה המציא דו"ח שנתי זה לשר האוצר לעיונו ולהערותיו ביום כ"ז שבט תשכ"ז (7.2.1967), והדו"ח עומד להיות מונח על שולחן הכנסת — בהתאם לסעיף 16 לחוק מבקר המדינה — בתום עשרה שבועות מהתאריך הנ"ל, ביום ח' בניסן תשכ"ז (18.4.1967).

דיוני ועדת הכספים ומליאת הכנסת בדו"חות מבקר המדינה

ועדת הכספים של הכנסת וועדת המשנה הקבועה לענייני ביקורת דנו בדו"ח השנתי 16 של מבקר המדינה בתקופה מאי — יולי 1966 והקדישו לו 18 ישיבות.

ועדת הכספים הניחה על שולחן הכנסת את סיכומיה והצעותיה לדו"ח השנתי 16, ומליאת הכנסת דנה בהם בשתיים מישיבותיה, ב-1 וב-2 באוגוסט 1966, ועם תום הדיונים אישרה אותן. גוסס ההחלטות מובא להלן בפרק "הצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח השנתי 16 של מבקר המדינה כפי שאושרו על ידי מליאת הכנסת". דיוני ועדת הכספים וועדת המשנה הקבועה לענייני ביקורת נסבו על שבעה עשר נושאים, והם: ביצוע התקציב לשנת הכספים 1964/65; הטיפול בגימלאות; הפיקוח על טיב המזון; המועצות הדתיות; ניהול כספים של נציגויות; הקמת בית ספר ופנימיה למעולי כשרון; מרכז ההשקעות — מתן מעמד של מפעל מאושר; חסכון במים; משטרת ישראל — אגף המינהלה; מסירת עבודות בנייה; מינהל שירות העובדים ברשויות המקומיות; שיכון ופיתוח לישראל בע"מ — עסקאות משותפות; שדות תעופה פנים-ארציים; עבודות בנייה ביחידת סמך; תחזוקת מטוסים; שינוע מטענים במל חיפה; וממצאים בעלי משמעות עקרונית בדו"חות הביקורת על הרשויות המקומיות.

ועדת הכספים בסכמה את דיוניה בדו"ח השנתי 16 פנתה למבקר המדינה וביקשה ממנו למסור לה דו"ח על הערבויות, שניתנו על ידי המדינה בשלוש השנים האחרונות, ועל ההפסדים, שנשא אוצר המדינה, במידה שנשא, בעקבות ערבויות אלה; יחד עם זאת ביקשה חוות דעתו של מבקר המדינה על מידת היעילות של בדיקת טיב העסקאות, שבעבורן מבקש האוצר לאשר ערבויות, ועל הבטחונות או הערבויות הנגדיות הנמצאות בידי האוצר תמורת הערבויות שניתנו.

במסגרת דיוני הוועדה על דו"ח שנתי 16 נדון גם דו"ח שר האוצר על ביצוע הצעות ועדת הכספים לדו"ח השנתי 15, כפי שאושרו על ידי מליאת הכנסת. את הדו"ח על ביצוע הצעות ועדת הכספים לדו"חות השנתיים של מבקר המדינה היה מגיש שר האוצר לוועדה על פי ההלטת הכנסת שלוש חודשים מיום שאישרה אותן הכנסת. כדי לאפשר לשר האוצר לדווח לוועדה על תוצאות קונקרטיות יותר של ביצוע הצעותיה, הציעה הוועדה לאתר התייעצות עם מבקר המדינה במסגרת הצעותיה בסיכום הדיונים בדו"ח שנתי 16 להעתיק מועד הגשת דו"ח הביצוע לסוף שנת הכספים. ההצעה אושרה על ידי מליאת הכנסת.

מלבד הישיבות, שבהן גודן הדו"ח השנתי 16, קיימה ועדת הכספים ישיבות בהשתתפותו של מבקר המדינה, שבהן דנה בדו"ח הביקורת על תכנון המים לישראל בע"מ (בעקבות הצעה לסדר היום של ח"כ י' בדר) ובדו"ח הביקורת על הבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ (בעקבות הצעה לסדר היום של ח"כ ע' דגני). הדיונים בוועדת הכספים על דו"חות אלה הסתיימו במאוס 1966, וב-22 בו הניחה הוועדה על שולחן הכנסת את הסיכומים והמסקנות מדיוניה על דו"חות אלה. הוועדה החלה לדון בדו"חות הביקורת על איגודים, שהוצאו במקובץ בדצמבר 1966. מבקר המדינה השתתף בדיונים.

מינוי מבקר המדינה לתקופת כהונה נוספת

על פי חוק מבקר המדינה, תשי"ח—1958 (נוסח משולב), יתמנה המבקר על ידי נשיא המדינה על פי המלצת ועדת הכנסת (סעיף 2), ותקופת כהונתו של המבקר תהיה חמש שנים מיום מינויו (סעיף 4). מבקר המדינה ד"ר יצחק א' נבנצל נכנס לתפקידו ביום ד' בטבת תשכ"ב — 11 בדצמבר 1961, ותקופת כהונתו הסתיימה ביום כ"ז בכסלו תשכ"ז — 10 בדצמבר 1966. ועדת הכנסת החליטה ביום 22.11.1966 להמליץ בפני נשיא המדינה למנות את ד"ר י' א' נבנצל כמבקר המדינה לתקופת כהונה נוספת. וביום כ"ח בכסלו תשכ"ז — 11 בדצמבר 1966 מינה אותו נשיא המדינה לתקופת כהונה שנייה. ביום כ"ט בכסלו תשכ"ז — 12 בדצמבר 1966 מסר מבקר המדינה הצהרת אמונים בפני נשיא המדינה.

משרד מבקר המדינה

משרד מבקר המדינה מבצע את תפקידי הביקורת על ידי יחידות מטה ועל ידי ארבע יחידות עיקריות, שכל אחת מהן מופקדת על הביקורת בתחום מסוים של המינהל הציבורי: (א) משרדי הממשלה ומוסדות המדינה; (ב) מערכת הבטחון; (ג) הרשויות המקומיות; (ד) האיגודים.

המשרד הראשי הוא בירושלים, ובו פועלות כל יחידות המטה: לשכת המנהל הכללי, הייעוץ המשפטי, עריכת כתבי המשרד, הייעוץ לעניינים טכניים וכלכליים ולבריאות הציבור, המינהל ויחידות התכנון וההדרכה. הביקורת על משרדי הממשלה נערכת ברובה בירושלים, בעוד שהביקורת על מערכת הבטחון ועל רוב הרשויות המקומיות נערכת בתל אביב. הביקורת על חלק ממפעלי התחבורה ועל הרשויות המקומיות שבצפון הארץ מתנהלת בחיפה. ביקורת האיגודים נערכת בשלוש הערים.

בשנת 1966 הפעיל מבקר המדינה את הביקורת על חמישה מוסדות להשכלה גבוהה: האוניברסיטה העברית, ירושלים; הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל, חיפה; מכון ויצמן למדע, רחובות; אוניברסיטה, תל אביב; ואוניברסיטה בראילן, רמת גן. מוסדות אלה הם גופים במובן סעיף 9 (8) לחוק מבקר המדינה, ועל פיו הפעיל מבקר המדינה את הביקורת על פעולותיהם הכספיות, המשקיות והמינהליות.

ההתקדמות בתחום של עיבוד נתונים אוטומטי, במיכון הקובנציונאלי ועל ידי מחשבים אלקטרוניים הביאה לשינויים יסודיים במערך המינהלי והחשבונאי של גופים מבוקרים. ביקורת המדינה הועמדה בזה בפני דרישות חדשות המחייבות ידע מיוחד. היחידה המקצועית הפועלת בתחום זה במשרד מבקר המדינה המשיכה בהתמחותה. על הנושא בכללותו מופקדת ועדה, מורכבת מעובדים בכירים של המשרד, וגם התקיימה סדרת ימי עיון בהשתתפות מומחים נבחרים בנושא. פרקים אחדים בדו"ח שנתי זה דנים בהפעלת מחשבים אלקטרוניים במשרדי הממשלה.

לפי סעיף 24 לחוק מבקר המדינה נקבע תקציב משרד מבקר המדינה על ידי ועדת הכספים של הכנסת, על פי הצעת המבקר, ומתפרסם יחד עם תקציב המדינה. הוצאות משרד מבקר המדינה בשנת 1965/66 הסתכמו ב־6,702,500 ל"י. לפי סעיף 25 לחוק מגיש מבקר המדינה את הדו"ח הכספי של משרדו לאישור ועדת הכספים; את הדו"ח הכספי לשנת 1965/66 אישרה הוועדה בישיבתה מיום כ"ב באב תשכ"ו, 8 באוגוסט 1966. מספר עובדי המשרד בסוף 1966 היה 445 לעומת 441 בסוף 1965.

המשרד המשיך בעידוד השתלמותם המקצועית של עובדיו, בעיקר באוניברסיטאות בארץ. בערב ראש השנה תשכ"ו פרסם משרד מבקר המדינה ספר בשם "כללים במינהל הציבורי", המסכם באופן שיטתי את העקרונות, שביקורת המדינה קבעה בשנים תש"ט — תשכ"א (1949 — 1961). תקופת כהונתו של מבקר המדינה הראשון ד"ר ז' מוזס. בעשרה פרקי הספר נדונים במיוחד עקרונות מינהל ממלכתי, מינהל וארגון, טוהר מידות, תקציב המדינה והנהלת חשבונותיה, וכלולות בו הנורמות, שגיבשה ביקורת המדינה תוך כדי טיפולה באירועים שונים שבמינהל הציבורי. מבוא מקיף על התפתחות ביקורת המדינה בישראל כתב ד"ר מ' גילון, עורך כתבי משרד מבקר המדינה, שערך את הספר.

פעולות הביקורת

הגופים שבוקרו בשנת 1966 ויחידותיהם העיקריות. לפי סעיף 15 (א) לחוק מבקר המדינה, ניתן בראש הפרקים השונים של הדו"ח פירוט הגופים, שבוקרו בתקופת הדו"ח השנתי, על יחידותיהם העיקריות; גם מפורטות שם פעולות ביקורת עיקריות. נערכה ביקורת בכל משרדי הממשלה ובמפעלי המדינה ומוסדותיה. הביקורת כללה בדיקות מעקב אחר תיקון ליקויים, שהועלו בשנים קודמות, וממצאי בדיקות אלה מופיעים בפרקי "תיקון ליקויים" לגבי כל משרד או גוף מבוקר אחר. הגופים המבוקרים נענים בדרך כלל להערות הביקורת ולהמלצותיה לתיקון הליקויים שהועלו ומשתפים עמה פעולה בתחום זה. אגף הפיקוח של משרד האוצר הוציא לראשונה חוברת, המפרטת את ממצאי הביקורת שבדו"ח השנתי של מבקר המדינה, והצעדים שנקטו לתיקונם; החוברת מתייחסת לדו"ח שנתי 15. בשנת 1966 נערכו פעולות ביקורת ב־174 רשויות מקומיות מבין 187 הרשויות המקומיות, שהיו בארץ בסוף השנה. מספרן של הרשויות המקומיות, שבהן נערכה ביקורת כוללת, שהקיפה את מכלול פעולותיה של הרשות, היה 50: 11 עיריות, 25 מועצות מקומיות ו־14 מועצות אזוריות. סיכומים על פעולות הביקורת ברשויות המקומיות ניתנים להלן בפרק "הרשויות המקומיות", ובו ניתנת גם רשימת הדו"חות, שהוצאו במשך השנה. באותו פרק גם מתוארים ממצאים, שלגביהם הובאו דו"חות על הביקורת ברשויות המקומיות קביעות עקרוניות, העשויות לשמש כהנחייה לרשויות מקומיות אחרות, ובחלקן גם לגופים מבוקרים בכלל, בטיפולם בעניינים דומים. פורסמו דו"חות ביקורת על המועצות הדתיות בבאר שבע, בכפר אתא ובעקרון. מועצות דתיות עומדות לביקורת, אם ובמידה שוועדת הכספים של הכנסת או מבקר המדינה מחליטים על כך. על הפעלת ביקורת במועצות הדתיות האמורות החליט מבקר המדינה עוד ב־1965.

נערכו פעולות ביקורת ב־90 איגודים. סיכומים על פעולות הביקורת באיגודים ניתנים להלן בפרק "איגודים", ובו מובאת גם רשימת הדו"חות שהוצאו. באותו פרק נמצא גם סיכום של קביעות עקרוניות מתוך דו"חות הביקורת על איגודים שונים. בדצמבר 1966 הוציא משרד מבקר המדינה זו הפעם השנייה דו"חות על איגודים במתכונת של קובץ, שכלל דו"חות ביקורת על 15 איגודים (על הוצאת הקובץ הראשון ועל סדרי הטיפול בו ראה דו"ח שנתי 15, עמ' 5 ו־655, ודו"ח שנתי 16, עמ' 5 ו־699).

ביזמת מבקר המדינה מינה נשיא האגודה הישראלית למדעי המדינה עוד בנובמבר 1962 ועדה לעריכת מחקר על בעיות ניהול, המיוחדות למפעלים העסקיים של המדינה. בראשותו של ד"ר ז' מוזס. עם חברי הוועדה נמנו אישי ציבור ופקידים בכירים של הממשלה ושל חברות ממשלתיות (ראה גם דו"ח שנתי 14, עמ' 579, ודו"ח שנתי 16, עמ' 700). בתחילת 1966 הגישה הוועדה למבקר המדינה דין וחשבון, הכולל מסקנות והמלצות, בעיקר לגבי הנושאים הבאים: בחירת המסגרת המשפטית של איגוד לביצוע פעולות עסקיות של הממשלה; טיפול הממשלה באיגודים; תפקידי הדירקטוריון; וניהול גופים סטאטוטוריים. הממשלה ניגשה לדון בדו"ח הוועדה.

טיפול בתלונות

מספר התלונות המתקבלות במשרד מבקר המדינה הוסיף לעלות בשנת 1966 והוא הגיע באותה שנה ל-3,110 לעומת כ-2,500 בשנת 1965; בשנת 1962 היה מספרן כ-1,500. התלונות נוגעות לתחומים רבים של המינהל הציבורי: משרדי הממשלה, מפעלי המדינה ומוסדותיה. לענייני רשויות מקומיות נגעו יותר מרבע של התלונות.

תלונות לא מעטות התייחסו כבשנים קודמות להטלת מסים, גבייתם, חישובי המס, תקלות בהמצאת תעודות מילוות חובה וכדומה וכן לפעולתן של רשויות מקומיות. השינוי במצב הכלכלי בארץ התבטא בתלונות על ענייני תעסוקה.

בתחילת 1966 החליטה הכנסת להקים ועדה לבדיקת הנושא של טיפול בתלונות הציבור. בראש הוועדה עומד חבר הכנסת ב' אוניה, והיא מורכבת מחברים של שלוש ועדות: ועדת הכנסת; ועדת הכספים; ועדת חוקה חוק ומשפט. תפקיד הוועדה הוא לבדוק, אם יש מקום לפעולה תחקיקתית בדבר הטיפול בתלונות אורחים הרואים את עצמם נפגעים על ידי פעולות משרדי הממשלה, מוסדות המדינה והשלטון המקומי. על הוועדה גם לבדוק, אם רצוי להקים מוסד מיוחד לטיפול בתלונות ("אומבורדסמן") או להטיל תפקיד זה על פי חוק על מבקר המדינה, כהרחבת תחומי פעולתו.

בראשית פעולתה במאוס 1966 הזמינה הוועדה את מבקר המדינה, והוא מסר על הטיפול בתלונות במשרד מבקר המדינה ותוצאותיו. מאז המשיכה הוועדה בשמיעת דעות בנושא.

המשרד בשיתוף הפעולה הבין-לאומי

הקונגרס הבין-לאומי החמישי של מוסדות הביקורת העליונים, שהתכנס בירושלים ביוני 1965, החליט על הקמת מזכירות מתמדת של ארגון מוסדות הביקורת העליונים והטיל תפקיד זה על מוסד הביקורת האוסטרי. ליד המזכירות הוקם ועד מנהל, וכיושב ראש ראשון שלו מכהן מבקר המדינה של ישראל.

במאי 1966 קיים הוועד המנהל את מושבו הראשון בווינה בהשתתפות כל החברים בו: נציגי אוסטריה, בלגיה, ברזיל, הונגריה, ונצואלה, יפאן, ישראל, ניגריה, סנגל, צרפת וקנדה. הוועד המנהל דן בענייני שיתוף הפעולה הבין-לאומי של מוסדות ביקורת עליונים, ביניהם ההכנות לקונגרס הבא, שיתכנס בטוקיו בשנת 1968; הוועד גם סמך ידיו על הפעולות של היושב ראש, שבאו להכין הצטרפות הארגון למוסדות של האומות המאוחדות.